

MARLENA PECYNA, FRYDERYK ZOLL*

ZAŁOŻENIA PROJEKTU ZOBOWIĄZAŃ ŚWIADCZENIA USŁUG W NOWYM KODEKSIE CYWILNYM

1. UWAGI WPROWADZAJĄCE

Projekt opiera się na założeniu kompleksowego uregulowania usług w ramach grupy umów.

Założeniem jest objęcie możliwie szerokiego wachlarza umów, w których dominuje powinność czynienia (*facere*) jako konstytutywnej cechy, rozstrzygającej o zakwalifikowaniu danego rodzaju umowy do tej grupy. Projekt oparty jest na założeniu objęcia możliwie szerokiego katalogu umów, które zawierają tę cechę. Punktem wyjścia doboru poszczególnych rodzajów umów było uregulowanie zawarte w projekcie wspólnej ramy odniesienia (DCFR). DCFR tworzy jednak trzy grupy umów, do których znajdują zastosowanie normy regulujące przepisy o świadczeniu usług, dzieląc te umowy na właściwe usługi, różne rodzaje zlecenia oraz umowy sieciowe (*franchising*). Projekt nie dokonuje takiego podziału — obecne założenie jest takie, aby wszelkie te kategorie zostały zmieszczone w ramach jednej grupy. Jednak w obecnym stanie prac być może okazać się konieczne przewidzenie jednak bardziej szczegółowego pogrupowania. W szczególności nie zostały jeszcze podjęte decyzje dotyczące umiejscowienia usług o świadczenie usług finansowych oraz usług telekomunikacyjnych. Jednak przepisy ogólne o świadczeniu usług mają znaleźć zastosowanie do wszelkich umów których konstytutywną cechą jest *facere*. Projektowane unormowanie ma obejmować usługi niezależnie od tego, czy świadczenie ma polegać na uzyskaniu określonego rezultatu, czy też sama czynność jako taka ma być charakterystycznym elementem treści świadczenia. Projekt obejmuje

* *Dr hab. Marlena Pecyna, adiunkt w Katedrze Prawa Cywilnego Uniwersytetu Jagiellońskiego; prof. dr hab. Fryderyk Zoll, profesor zwyczajny Uniwersytetu Jagiellońskiego i Uniwersytetu w Osnabrück.*

zatem umowy, które obecnie obowiązujący kodeks cywilny określa jako umowy o dzieło, roboty budowlane, zlecenie łącznie z określoną przez art. 750 k.c. umową o świadczenie usług.

2. STRUKTURA

Projekt zawiera część ogólną dla umów o świadczenie usług, po czym zawiera uregulowanie odnoszące się do poszczególnych typów umów. W ramach regulacji szczegółowych typów umów zawarte są jednak przede wszystkim jedynie przepisy, które modyfikują ogólne reguły zawarte w części ogólnej świadczenia usług. System jest jednak otwarty — unormowanie to wyznacza możliwie szerokie zasady, znajdujące zastosowanie do jak największej liczby stosunków prawnych, uzupełniających część ogólną prawa zobowiązań na niemal jednakowym poziomie.

W przypadku każdego przepisu Zespół rozważa zakres możliwej generalizacji danej normy. Co do zasady uważa się za celowe uogólnienie jak największej liczby norm dostosowanych do świadczenia usług. Wynika to z założenia, że dotychczasowy model kodeksowy prawa zobowiązań, dostosowany przede wszystkim do umowy sprzedaży, wymaga przebudowania, aby w centrum systemu znalazły się w większym stopniu układy interesów stron charakterystyczne dla umowy o świadczenie usług.

3. UWAGI DO CZĘŚCI SZCZEGÓLNEJ

Część szczególna zobowiązań świadczenia usług ma obejmować przepisy szczególne wobec ogólnych norm dotyczących świadczenia usług, jak i szczególne wobec postanowień ogólnych prawa zobowiązań czy innych działów. Koncentruje się na koncepcji zobowiązania do świadczenia określonej usługi, a nie na typologii umów. W ramach regulacji szczególnej nie są zatem regulowane wszystkie istotne postanowienia danej umowy. Na obecnym etapie prac nad projektem, jego zakres przedmiotowy obejmuje przepisy o usługach dotyczących obiektu materialnego lub niematerialnego, o usługach projektowych, o usługach informacyjnych i poradach, o usługach medycznych (ten ostatni to projekt wstępny oczekujący na dyskusję i przyjęcie w ramach Zespołu), a planowane jest także uregulowanie w ramach zobowiązań świadczenia usług przechowania, zlecenia. Jeżeli chodzi o zlecenie, to można wstępnie zauważyć, iż w projektach europejskich (np. w DCFR) jest to odrębna od usług regulacja (część IV.D), chociaż zestawiając treść tych reguł z regułami o świadczeniu usług, można dostrzec w wielu przypadkach zbieżności, zaś w niewielu — rozbieżności. Według wstępnego zapatrywania

przyjętego w ramach Zespołu należy zatem regulację zlecenia włączyć do zobowiązań świadczenia usług i zastosować zasadę niejako odwrotną do obowiązującej w ramach obecnego kodeksu cywilnego, według której do świadczenia usług stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu, czyli przyjąć, że do zlecenia stosuje się ogólne przepisy o świadczeniu usług (wprost) z zastrzeżeniem regulacji szczególnej przewidzianej odnośnie do samego zlecenia. Podobne założenie dotyczy regulacji zobowiązań franchisingu, dystrybucji. Istotną kwestią, którą należy rozstrzygnąć, jest włączenie do kodeksowej regulacji świadczenia usług finansowych, transportowych, telekomunikacyjnych, mając świadomość między innymi liczby i szczególności norm prawnych obecnie regulujących te zobowiązania. Jednakże aby nowy kodeks cywilny mógł być uznany za kodyfikację usług, winien być dostosowany do zmienionej (w stosunku do dziewiętnasto- i dwudziestowiecznej) rzeczywistości obrotu prawnego, w ramach którego ponad 70% umów dotyczy usług, z czego znaczna część — tych ostatnio wymienionych. Zasadne jest zatem założenie objęcia zakresem jego regulacji również usług finansowych, transportowych czy telekomunikacyjnych, chociaż przy uogólnieniu norm, które mogą być uogólnione, uwzględniając konieczność pozostawienia przepisów odrębnych regulujących bardzo szczególne zagadnienia. Biorąc pod uwagę przedstawiony projekt, należy zwrócić uwagę, iż każdy z działów zawierających normy szczególne odnoszące się do poszczególnych rodzajów usług zawiera normę odnoszącą się do zakresu jego zastosowania, przy czym niektóre pojęcia w ramach danego zakresu nie zostały szczegółowo zdefiniowane (jak np. projekt, informacja), a to w celu uniknięcia niezasadnych wniosków *a contrario* w niektórych przypadkach. Dział II odnoszący się do usług dotyczących obiektu materialnego lub niematerialnego ma zastosowanie do wszelkich usług, których celem jest wykonanie, zmiana lub likwidacja takiego obiektu, a obejmuje obecnie szczególne uregulowanie: dostępności do miejsca usługi, obowiązku strzeżenia obiektu przez wykonawcę, uprawnienia zamawiającego do kontroli materiałów i narzędzi (o ile norma ta nie zostanie uogólniona i włączona do części ogólnej zobowiązań w ramach regulacji wykonania zobowiązania), zatwierdzenia stanu wykonania usługi przez zamawiającego (o ile norma ta nie zostanie uogólniona i włączona do regulacji wykonania zobowiązania w ramach części ogólnej zobowiązań), przejęcia kontroli nad obiektem (z pominięciem § 4, jeżeli zostanie przyjęta propozycja jego uogólnienia i włączenia do regulacji odmowy przyjęcia świadczenia w ramach uregulowania skutków naruszenia zobowiązania), zapłaty wynagrodzenia wykonawcy. Dział III dotyczący usług projektowych w obecnym stanie prac reguluje niektóre zagadnienia, a to zakres zastosowania i treść zobowiązania wykonawcy, przesłanki obowiązku starannego działania wykonawcy (precyzujące ogólny obowiązek starannego działania), zgodność projektu z treścią zobowiązania (rozszerzającego zakres koniecznej zgodności na możliwość osiągnięcia celu projektu na podstawie jego należytego wdrożenia i uwzględniającego wpływ poleceń zamawiającego na od-

powiedzialność wykonawcy za naruszenie zobowiązania). W ramach działu IV obejmującego usługi informacyjne i doradcze na chwilę obecną uregulowano jedynie kwestie wstępne, to jest zakres zastosowania z doprecyzowaniem treści zobowiązania do udzielenia porady, obowiązek wykonawcy gromadzenia danych, przesłanki obowiązku starannego działania wykonawcy oraz dokumentację (ten ostatni przepis nadaje się do uogólnienia co najmniej na poziomie świadczenia usług, która to decyzja zostanie ewentualnie podjęta w dalszych pracach Zespołu). W kolejnym dziale, tj. V, planowana jest regulacja usług medycznych, której wstępny projekt został przedłożony, ale nie był procedowany w całości przed zakończeniem kadencji KKPC i prac tego Zespołu. Zagadnienia objęte tą propozycją nie są wyczerpująco uregulowane, bowiem konieczne jest rozstrzygnięcie w sprawie podziału materii kodeksu cywilnego i przepisów odrębnych.

4. PROPOZYCJE ZMIAN DO CZĘŚCI OGÓLNEJ ZOBOWIĄZAŃ

Projekt zawiera także propozycje zmian lub uzupełnień części ogólnej zobowiązań, które opierają się na założeniu zasadności uogólnienia przepisów przewidzianych dla świadczenia usług ze względu na konieczność konstruowania części ogólnej uwzględniającej ukształtowanie zobowiązania w sposób charakterystyczny dla świadczenia usług. Tradycyjna część ogólna opierała się na uogólnieniu cech umowy sprzedaży związanych z jednorazowym charakterem świadczenia, którego przedmiot pochodzi z majątku jednej strony i ma być przeniesiony do majątku drugiej strony. Na ogólnym poziomie brakuje przepisów, których przedmiotem są świadczenia o wartości tworzonej w procesie ich spełniania. Projekt zakłada zmianę wyobrażenia o podstawowej konstrukcji stosunku zobowiązaniowego opartego na układzie interesów typowych dla umowy sprzedaży na stosunek, którego struktura uwzględnia w większym zakresie relację właściwą dla umów o świadczenie usług. Co do zasady wszystkie przepisy objęte niniejszą regulacją mają charakter dyspozytywny.

Ogólne zastrzeżenie w stosunku do całości przedłożonych przepisów jest takie, że jest to wersja niekompletna, po redakcji na dzień 10 lutego 2015 r.